

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1908. Andra Kammaren. N:o 21.

Fredagen den 6 Mars.

Kl. 1/2 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 27 och den 28 nästlidna februari.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *G. W. Roos* aflämnade Kungl. Maj:ts proposition angående rätt till delaktighet i folkskollärarnas pensionsinrättning för i utlandet för svenska missionärers barn anställda folkskollärare eller folkskollärarinnor.

Den kungliga propositionen bordlades på begäran.

§ 3.

Upplästes ett till kammaren inkommet, så lydande protokoll:

År 1908 den 5 mars sammanträdde kamrarnas valmän för utseende af en kommitterad till tryckfrihetens vård efter afidne f. d. universitetskanslern herr *Gustaf Fredrik Gilljam*; och befanns, efter valets slut, därtill hafva blifvit utsedd:

f. d. lektorn, ledamoten af Riksdagens Första Kammare *Teofron Adolf Sæve* med samtliga afgifna eller 21 röster.

Joh. Sjöberg.

Gustaf Berg.

Gust. Tamm.

O. W. Redelius.

Protokollet lades till handlingarna, hvarjämte beslöts, att Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag af protokollet underättas om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingifva förslag dels till förordnande för den valde, dels ock till paragraf rörande valet i riksdagsbeslutet.

§ 4.

Vid föredragning härefter af Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande proposition till Riksdagen med förslag till lag om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarne begärdes ordet af

Remiss af en proposition.

Remiss af en
proposition.
(Forts.)

Herr Persson i Tällberg, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag anser mig böra uttala min tillfredsställelse däröfver, att Kungl. Maj:t åter framlagt förslag till lag om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarne, samt att den ändring af ingressen till förberörda lag vidtagits, hvarom jag motionerade vid sistlidne riksdag. Men denna min tillfredsställelse skulle ha varit mera odelad, om Kungl. Maj:t också i samband med detta lagförslag framlagt förslag till lag om vanhäfd.

Granskar jag de skäl, som föranledt vederbörande departementschef att icke framlägga förslag till vanhäfdslag, så synas mig dessa skäl tämligen svaga. Departementschefen hänvisar till de förändringar, som han föreslagit i arrendelagen, och uttalar såsom sin mening, att dessa förändringar skulle hafva den verkan, att, då denna speciella arrendelag företer så ringa afvikelse från den allmänna arrendelagens bestämmelser, man med fog kan förvänta, att en jordägare endast i sällsynta undantagsfall skulle föredraga att låta jordbruket ligga fullständigt nere framför att utarrendera detsamma. Men detta skäl synes mig med lika stort fog kunna användas mot behovet af en speciell arrendelag och från viss synpunkt som motiv för framläggandet af en vanhäfdslag. Ty i samma mån som den speciella arrendelagens bestämmelser närma sig den allmänna arrendelagen, förlorar ju krafvet på en speciell arrendelag i styrka och betydelse. Och om föredragande departementschefen tror, såsom han yttrat till statsrådsprotokollet, att den föreliggande lagen skall ha den verkan, att vederbörande jordägare skola föredraga att utarrendera jordbruket i stället för att låta detsamma ligga fullständigt nere, borde han icke heller hysa någon fruktan för ett motstånd mot en vanhäfdslag. För min del kan jag dock icke finna några bestämmelser i den föreliggande arrendelagen, som skulle kunna göra en jordägare mera benägen för att utarrendera sin jord, efter det att denna lag trädte i tillämpning, än hvad han förut varit. Men om denna min uppfattning är riktig, så kommer allt fortfarande det rådande missförhållandet att bestå, tills vi få en vanhäfdslag.

Vidare vill jag granska ett annat af departementschefen anfördt skäl mot framläggande af en vanhäfdslag, hvilket jag icke saknar anledning förmoda eller kanske snarare frukta hafva varit det afgörande. Detta skäl finnes anfördt på sid. 18 i Kungl. Maj:ts proposition och lyder på följande sätt: »I allt fall synes mig hvad jag nu framhållit innebära fullgiltig anledning att ej för närvarande tillråda återupptagande af en lagstiftning, om hvilken meningarna visat sig vara mycket delade ej blott beträffande lagens nytta och behöflighet öfver hufvud utan äfven och kanske i ännu högre grad angående området för dess tillämpning.» Statsrådet ville således icke tillråda upptagandet af en lagstiftning, hvarom meningarne voro delade. Beträffande riktigheten af denna justitieministerns uppfattning ha dock dess bättre meningarna varit delade äfven inom

regeringen, såsom framgår af det särskilda yttrande till statsrådsprotokollet, som afgifvits af jordbruksministern, och hvarti två andra statsråd instämt.

Remiss of en proposition.
(Forts.)

I detta sammanhang vill jag erinra därom, att båda lagförslagen — såväl förslaget till arrendelag som förslaget till vanhäfDSLag — vid sislidna års riksdag föllo, på grund af Första Kammarens motstånd, hvaremot Andra Kammaren godkände bägge dessa lagförslag och det till och med utan votering. Det är således hufvudsakligen till Första Kammaren, som man har att förlägga motståndet mot dessa lagar och de angående dem gjorda anmärkningarna. Nu vill jag visst icke klandra regeringen, för det att denna tager hänsyn till de uppfattningar och önsknningar, som inom Riksdagen gjort sig gällande, äfven om dessa uppfattningar och önsknningar funnit sig uttryck i endast den ena af Riksdagens kamrar. Men här kan man säga, att kammare står gentemot kammare, och då ställer sig saken betydligt annorlunda. Här är ock att märka, att från vederbörligt håll hafva till regeringen gjorts framställningar, att förslag till såväl arrendelag som till vanhäfDSLag änyo måtte framläggas för Riksdagen. Om jag då granskar hvad som förekommit i denna fråga och jämför det med föredragande departementschefens yttrande, som återfinnes på sidan 17 i den kungl. propositionen, så gifver detta mig anledning till åtskilliga reflexioner. Det åsyftade yttrandet lyder: »Och då de skäl, som föranledde arrendelagförslagets framläggande för senaste riksdag, icke torde hafva förlorat något af sin giltighet *samt utsikt icke läver saknas att vinna Riksdagens bifall* till nytt förslag i amnet, helst man vid uppgörande af sådant förslag kan taga behörig hänsyn till de åsikter i fråga om särskilda stadganden, hvilka inom Riksdagen vunnit större anslutning, finner jag mig böra tillstyrka ett förnyadt framläggande af propositionen om arrendelagen» o. s. v. Jag kan väl förstå, att det för ett statsråd skall kännas angenämt, om han på förhand kan beräkna, att det förslag, som framlägges för Riksdagen, »icke saknar utsikt» till att vinna densammes bifall, och likaså, å andra sidan, att det kan vara bekvämt att icke framlägga ett förslag, som har mindre utsikt till framgång. Men om viktiga samhällsintressen stå på spel, tycker jag, att sådana synpunkter äro för små, och att man i stället bör försöka bryta motståndet, äfven om detta kan förväntas komma från Första Kammaren. Det har ju också mången gång visat sig, att regeringen, om den lagt in all sin kraft på att genomföra ett lagförslag, äfven lyckats därmed, och det ehuru utsikterna till framgång från början varit synnerligen små.

Då jag är öfvertygad om, att lika giltiga skäl finnas för framläggande af ett förslag till vanhäfDSLag som för framläggandet af ett förslag till arrendelag, anser jag, att herr statsrådet och chefen för kungl. justitiedepartementet skulle gjort sig förtjänt af ett bra mycket större erkännande från vida kretsar inom vårt land, om han följt det råd, som härvidlag gifvits af jordbrukets speciella

Remiss af en proposition.
(Forts.) representant inom regeringen, och sålunda framlagt äfven ett förslag till vanhäfdslag i samband med det nu föreliggande förslaget till arrendelagstiftning.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt att öfverlämna ifrågasvarande proposition jämte det i anledning af densamma nu afgifna yttrandet till lagutskottet.

§ 5.

Herr *O. N. Olssons* i Heden *m. fl.* å kammarens bord hvilande motion, n:o 248, som härefter föredrogs, hänvisades till kammarens tillfälliga utskott n:o 2.

§ 6.

Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtanden n:is 3 och 4, bevillningsutskottets betänkande n:o 14 samt Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 12.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Härefter lämnades ordet till

Herr vice talmannen, som yttrade: Herr talman! Jag ber att få hemställa, att kammaren ville besluta, att bland två gånger nu bordlagda ärenden bevillningsutskottets betänkande n:o 14 må uppföras främst på föredragningslistan för morgondagens plenum.

Denna hemställan blef af kammaren bifallen.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes sammansatta stats- och bankoutskottets memorial, n:o 2, angående bemyndigande för riksgäldskontoret att ställa till riksbankens förfogande riksgäldskontorets skuldförbindelser i form af skattkammarväxlar.

§ 10.

Följande nya motioner afgåfvos, nämligen af:

herr *K. E. O. Kjellberg m. fl.*, n:o 249, i anledning af Kungl.

Maj:ts proposition med förslag till lag angående kommuns skyldighet i fråga om anställande af barnmorska;

herrar *J. J. Byström* och *G. Thavenius*, n:o 250, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående kommuns skyldighet i fråga om anställande af barnmorska; och

herr *A. Henricson*, n:o 251, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

Nämnda motioner blefvo på begäran lagda på bordet.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>J. E. Ericsson</i> i Alberga	under 3 dagar fr. o. m. den 9 mars,
» <i>A. Jonsson</i> i Lycksele	» 8 » » » 10 »
» <i>A. A. Eriksson</i> i Rödsta	» 4 » » » 9 »
» <i>G. N. T. af Callerholm</i>	» den 7 mars, och
» <i>J. Widén</i>	» 5 dagar fr. o. m. den 9 mars.

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 3,1 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.